

dobno popravila? In ali spí slavni cestni odsek, čegar prvosednik je menda Predvorski g. Urbančič? Ali res ne bi bilo mogoče, prisiliti tisto vas, katero ta kos ceste popravljati zadeva, da bi se pošteno na-njo navozilo kamenja in peska, da ne bi se po njej mučili ljudje in trpinčila živina?! Ali se morebiti usmiljeno čaka, da se še kaka nesreča ondi zgodi, kakor se je pripetila pred malo leti, ko je Kopačev konj z Gorenje Save, hotevši ogniti se blatnemu morju, z vozom vred padel v Savo in v njej utonil? — Ako dotičnim oblastnikom, katerim bi imela skrb za varne in spodobne ceste biti, iz gole svobodoljubnosti srce ne dopušča, kogar koli proti njegovi prosti volji k občekoristnemu in potrebnemu delu siliti: skrbite vsaj Vi, oče Brenk! ki ste najbližnji župan, da rešite sebe in druge „konjarje“ te peklenke ceste, ktere celó v zanemarjeni Turčiji nisem videl enake!

Karkinevtes.

Iz Ljubljane. — Vse drugo danes ni nič proti temu, kar je naš list stavil na prvo stran. Tù stojimo in se prašamo: ali je mogoče, kar se je zgodilo, da nit tako izvrstno napeljane sprave z veliko večino narodov avstrijskih je pretrgana? In če se nam reče, da je, vprašamo še enkrat: ali je to mogoče po tem, kar se je gotovo vedilo, kako se je poravnava vršila s českimi voditelji? In vendar je! Avstriji nesrečna Castor in Polux: Beust in Andrassy sta zmagala, — in zato je Hohenwart z vsemi našimi ministri odstopil. Kako težko dé cesarju ločiti se od Hohenwarta in njegovih soministrov, očiten dokaz je to, da do danes še vladni dunajski časnik ni naznanil sklepa Njegovega Veličanstva, da Hohenwartovo ministerstvo je iz službe spuščeno in novo izvoljeno. Al naj se zgodi tudi prvo, trdnega prepričanja smo, da bode to le malo časa trpelo, ker to, kar Hohenwart s Čehoslovani zahteva, je edini program, ki pripelje Avstrijo v zavetje miru in sreče. Zato pa hočemo mi ž njimi solidarno stati, naj pride kar koli hoče! Hohenwarth pa je še posebno naš ponos, ker je naš rojak, da tako počteno in junaško nasproti stoji spletkam nemško magjarskim! Kakor se nam je te dni iz Dunaja poročalo od možá, ki je ž njim govoril, je Hohenwart prav dobre volje, ker ne obupa ob konečni zmagi.

— Politično društvo „Slovenija“ ima danes dopoldne občni zbor. Na dnevnem redu stoji razprava o sedanjem političnem položaji Avstrije.

— (Prva dva razreda naše gimnazije in realke) sta zdaj vredjena tako, da v 1. razredu gimnazije hodi v slovenski oddelek 56, v nemški 40 učencev, v 2. razredu pa v slovenski oddelek 39, v nemški 18; — v realki hodi v slovenski oddelek 1. razreda 43, v nemški pa 67, — v slovenski oddelek 2. razreda 28, v nemški pa 62 učencev. Da te številke ne kažejo prave narodne razmere učencev, je očitno, pošumarilo se je v hitrici marsikaj, marsikaj pa tudi posililo. Jasnejše bode vse prihodnje leto. Res je pa tudi to, da otroci slovenskih starišev, ki v 1. razredu lani so se le malo slovenščine učili, so se bali letos v 2. razredu stopiti v slovenski oddelek.

— Deželni odbor je od prof. Enderja kupil za 500 gold. onih ličnih slik kranjskih krajev, ki so bile pretekli mesec tukaj na ogled postavljene.

— Predsednik jugosl. akademije slavni dr. Rački je bil v nedeljo pri nas v Ljubljani, kamor je spremil preuzvišenega škupa Strosmajer-a, ki se je za nekoliko tednov podal v Benetke.

— (Odbor Matice) ima zbor jutri popoldne ob 5. uri.

— (Zadnja predstava dram. društva) je občinstvo prav zeló zadovoljila z igro „Išče se odgojnik“. Igra

samo po sebi dobra, Mandelčeva prestava izvrstna, ves ensemble gospodov igralcev in gospodičin igralek hvale vreden, matador vsem pa je bil gosp. Graseli, njemu bližnji g. Šusteršič. — Danes se predstavlja drama „Mlinar in njegova hči“. Prihodnja predstava je 9. dne t. m.

— (Za obleko revnih otrok.) Prebivalci ljubljanskega mesta so že velikokrat pokazali, da so zmirom pripravljeni, kedar je treba kaj dobrega storiti. Živ dokaz temu je darovanje obleke revnim otrokom, ktera se že več let z vedno enako gorečnostjo preskrbljuje. Število onih, ki se tega zdatno vdeležujejo, se čezdalje bolj narašča. Tudi letos bo zopet lepo število učencev in učenk na novo oblečenih. Previdni dobrotniki so že meseca maja v ta namen nekaj blagá darovali in milosrčne gospé so se pod vodstvom gospé Karoline Bleiweisove in gospodičine Lujize Orelove dela že lotile. V malo tednih, predno se še hudi mraz prične, se bode obleka že razdelila. Dasiravni veliko blagá zastonj dobimo in gospé obleko zastonj izdelujejo, je vendar še veliko stroškov poravnati. Zato se odbor katoliške družbe obrača do vseh dobrotnikov in dobrotnic s prošnjo, naj blagovolijo to delo, katero je šolskim otrokom v prid, bodi si z blagom ali z denarjem podpirati. Mile darove sprejema katol. družba in g. stolni kaplan Klun. Besede, ktere čisti donesek se je drugo leto v ta namen obračal, letos ne bo.

Ob enem se dobrotnikom naznanja račun lanskega leta, v katerem se je obleklo 40 dečkov in 44 deklic. Dohodki: Od sl. hranilnice 50 gold., od gospé Kajzerjove 50 gold., od milostl. knezoškofa 20 gold., od gospoda barona Antona Zois-a 20 gold., iz Gorenskega (Jožef Gorenski) 20 gold., po umrlem g. profesorju Melcer-ju 45 gold., čisti dobiček besede 88 gld. 51 kr., čisti dobiček tombole 23 gold. 34 kr., znesek raznih skladeb 119 gold. 70 kr., skupaj 436 gold. 55 kr. Gospoda Trpinec in Češko sta darovala kos sukna, gosp. Mali pa za kakih 10 gold. usnja. — Stroški: Za robo, iz ktere se je napravila obleka 286 gld. 12 kr., za usnje 111 gold. 95 kr., krojaču 15 gold., čevljarju 25 gold. 71 kr., drugi stroški 3 gold. 18 kr., skupaj 441 gold. 96 kr. Ako primerimo dohodke s stroški, se pokaže primankljej 5 gold. 41 kr., kteri se bo iz letošnjih dohodkov poravnal. Zato pa je od lani za letos ostalo še kakih 6 funtov usnja.

Dobrodelni odsek kat. družbe.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — 25. dne u. m. je grof Hohenwart v imenu vseh družih ministrov (razun barona Holzgethana, ki je že pred odstopiti želel, in ministra za deželno brambo generala Scholla) Njegovemu Veličanstvu izročil odpoved. Cesar je odpovedno pismo vzel, pa željo izrekel, naj ostanejo še tako dolgo, dokler ne imenuje novih ministrov. To se do danes še ni zgodilo in sliši se, da se morebiti še dalje časa ne bode. Zadnje dni so bili voditelji Čehoslovancov: Clam-Martinič, Rieger in Pražak spet na Dunaji, kamor jih je Hohenwart pozval, da se ž njimi pogovorí, kaj ima biti zadnja beseda. Pripravljeni so bili vse storiti, kar se strinja z njihovim stališčem in poštenostjo, da pridejo v državni zbor. Al zahtevanje Beustovo in Andrassy-ovo, naj pred vsem pokleknejo pred decembersko ustavo, je raztrgalo nit vse dalje razprave, in Hohenwart jim je popolnoma pritrdil. Kdor pa misli, da zdaj centralistični nemški in magjarski časniki vesolja poskakujejo, ta se zeló moti. Vidi se jim, da bi radi slavo trobentali zmagi Beustovi in Andrassy-ovi, al ne gré jim prav iz srca; strah jih je, kaj bode zdaj!

Da bi se Herbst in Giskra sopet skobacala na stol ministerski, ne upajo si tudi njuni najgorkejši privrženci misliti, — da pa postanejo Schmerling, Lasser in drugi taki možaki ministri, to jim je groza.

— Tukajšni časnik „Reform“ je v svojem 40. listu, predno je še minister Hohenwart odstopil, prevdarjal zapletke Beust-Andrassy-ove tako le:

„Ne zavoljo ministrov, temveč zavoljo narodov je kriza huda. Zato bi ta huda kriza dalje trajala, ako bi se tudi ministerstvo premenilo. Národí se ne umaknejo, kakor ministri, da bi drugim naredili prostor; národí se tudi ne dadó, kakor ministri, iz službe dejati in z drugimi nadomestiti. Ministri pridejo in odidejo; národí ubogajo (ali pa tudi ne ubogajo), pa ostanejo zmirom. Naj ide tedaj Hohenwartovo ministerstvo; národí, na primer, nesrečni Čehi, ostanejo, in sicer tako korenito, da bi Hohenwartovi nasledniki, če bi poskušali to stališče prekucniti, ravno toliko opravili, kakor če bi hoteli z glavo steno prebiti.

Nikakor se kriza ne sme razlagati kot osebna stvar z vpitjem: „Tu Hohenwart! tam Beust!“ Tudi ne smemo grofa Hohenwarta čisto osamélega nasproti staviti zvezi Beust-Andrassy-Kuhn-Lonyay-ovi. Treba je čisto druge skupine pred očmi imeti. Decembrovci mislijo kaj modro manevrirati, ako grofa Hohenwarta kot čisto zapuščenega svetu pred oči stavijo, kterege še njegovi najbliži tovarši dovelj ne podpirajo, nad katerim je Holzgethan že skoro obupal, in kterege tudi Schöffle posebno ne navdihuje, ki so ga vendar nekteri časnikarji „spiritus familiaris“ Hohenwartovega ministerstva imenovali. Temu zapuščenemu Hohenwartu nasproti se neki skupina državnih ministrov, tesno in trdno zvezana med seboj in z ogerskim ministerskim predsednikom jako, mogočno in moževito odlikuje. Pa vpraševalo se bode na obeh stranéh: Kdo stoji zadej?

Za grofom Hohenwartom stoji znamenita večina národov, ne le v tako zvani Cislahtaniji, temveč v celi monarhiji. Po deželnih zborih so se izrekle za Hohenwarta: Češka, Moravska, Galicija, Bukovina, Gornja Avstrija, Tirolska, Vorarlberška, Kranjska, Istrija, in v posebnem oziru tudi Dalmacija. Pa še tudi v decembrovskih deželnih zborih se je povsod pokazala manjšina za ministerstvo, ktera je vzlasti na Solnograškem, pa tudi na Štajarskem precej izdatna. Ne uradno, pa prostovoljno in radostno se je tudi velika večina ljudstva ogerske krone, namreč Hrvatje, Slovaki, Romuni, Srbi in Rusini izrekla za Hohenwartovo politiko, pa tudi izmed Magjarov so se izjavile leve stranke za Hohenwartovo pravno politiko same na sebi, če tudi se jim je potrebno zdelo zavarovati se zoper nekako izmišljeno reakcijo. Hohenwart sam ni pozival ogerskih glasov, on se ne sklicuje in ne opira na nje, kakor se samo po sebi razume; vendar pa je ta stvar jako pomenljiva, da je veliko obilnejša večina ljudstva v celej državi za pravno politiko, ktero je Njegovo Veličanstvo cesar zaukazal in grof Hohenwart pričel.

Iz tega se že samo po sebi kaže, kdo da stoji za skupino državnih ministrov in za Andrassy-evo. Res v primeri s splošnim prebivalstvom jako neznamenita manjšina; še dva cela naroda ne, temveč izmed Nemcev samo decembrovci, izmed Magjarov samo Deakovci, in zraven še neka rusinska in italijanska stranka, ki pa ste le na videz za decembrizem.

Kako more tedaj Andrassy v imenu Ogrov zoper česko spravo agirati? Obstaja mar Ogersko samo iz Deakovcev? Grof Andrassy naj bi se, namesto da Hohenwartovo delo podira, raji podvizal, da to delo v ogerski državi posnema, namreč, da s Hrvaško in Sed-

mograško, s Srbi, Rumuni, Slovaki in Rusini svobodomiselnó in pravično spravo učini. Če je grof Andrassy res kaj ugovarjal zoper česke predloge, kakor so časopisi naznanili, po tem se je po naših mislih s tem kompromitiral.

Diktat prvi po mnenji Deakovcev: „Ogerska sprava se ne sme predlagati kaki poznejši pripoznatvi“, je res otročje prevzeten in zraven jako nespameten, nepraktičen. Čehi so izrekli pozneje svoje pripoznanje k ogerski spravi, ker se niso pogodbe vdeleževali, tedaj so bila njih mnenja lahko dvomljiva, in ker so jih imeli na sumu, da hočejo ogersko stališče alterirati. V to, o čemur se je Ogerska s svojim kraljem pogodila, se Čehi ne mešajo, in dobro bi bilo, ko bi hoteli Ogri to posnemati. Pa avstrijsko ogerska sprava je ob enem tudi pogodba s kraljestvi in deželami, ki niso pod krono sv. Štefana, in tó je že samo priznanje vseh gotovo k pospehu zeló koristno. Važno in mogočno kraljestvo česko se pa v začetku ni vdeležilo pogodbe, ogerska sprava mu je bila oktroirana, in imelo bi bilo vsakako pravico zoper to protestovati, kakor bi bila Ogerska v enakem primerljeji gotovo z vso resnobo protestovala. Ogri morajo biti tedaj veseli o tem, da izreče imenitno kraljestvo česko pozneje prostovoljno svoje priznanje k tej pogodbi, v ktero so decembrovci le z nevoljo in po dolgih tožbah zaradi prisiljenja privolili.

Drugi diktat: „vse postave, tikajoče se ogerske sprave (tedaj tudi zlasti postava o obravnavi splošnih zadev) smejo se le na tisti način predrugačiti, po kterem so bile ustvarjene“, obsega, rekel bi, nekako abotnost. Če se namreč na to ozira, da se sme preuredba postav, zadevajočih spravo, le po ustavni poti goditi, potem je odveč; kajti vsaj po českib predlogih naj se prav nič ne diktira in ne oktroira, temveč vse naj se ustavno združi. Če so pa Andrassy in skupni ministri res zahtevali, da se mora preuredba postav, zadevajočih spravo, na tanko po tistem načinu goditi, kakor so bile postave ustvarjene, potem bi se toliko reklo, kakor: „zastopniki neogerskih kraljestev in dežel naj se zopet denejo v klešče, in česko kraljestvo se zopet ne sme vdeležiti nove pogodbe“. Nasproti temu pa zahtevajo Čehi svobodomiselnó in pravično, naj se dovrši ponovljena pogodba med Ogersko in med drugimi kraljestvi in deželami neposilno po prostovoljnem priznanju vseh.

Tretji diktat: „o državno-pravnem stališču avstrijskih dežel je že po ustavi določen“, je res pravi diktat parlamentarnega absolutizma! Tudi ogerskemu kraljestvu se je zapovedovalo pod Schmerlingom: „državnopravno stališče avstrijskih dežel je že po ustavi določeno; tedaj se ne more nobeno drugo dovoliti“. Ogri se temu stališču niso podvrgli; pri njihovem upiranju podpirala jih je tastranska državopravna opozicija in pridobili so si svojo starodavno državopravno samostalnost. Potem se je France Deak s svojim kolegijem mislil za opravičenega ali vsaj pooblaščenega, neogerskim kraljestvom in deželam novo državopravno stališče nakomandirati (ukazati). Tej Deakovi komandi se je pa le en del avstrijskih Nemcev brez izimka podvrgel; ostali Nemci in drugi narodi avstrijski so stopili deloma pod protestom samo provizorično, deloma, kakor na priliko Čehi, pa celó ne na novo državopravno stališče. Ti narodi zahtevajo svojo osobito svobodo, svojo historično državno pravo ravno tako in s popolnoma enako pravico, kakor so to storili Ogri. Ko bi se spominjali Ogri svoje lastne osode ter pripoznali načela pravice, morali bi tostransko državopravno opozicijo podpirati, ne pa pomagati spodbijati jo. Ona bo pa vendar v kljub njim zmagala!

Zadnje zahtevanje, da ne bi vlada obljubila v re-

skriptu (odgovoru) do českega deželnega zbora, da česke fundamentalne člane v državnem zboru predloži kot vladno predlogo, je pravo magjarsko zahtevanje, kajti kaže se, kakor da bi to ljudstvo ali vsaj njegova zdaj vladajoča stranka povsod in v vsem hotela biti pred vsemi drugimi narodi privilegirana. One članke, po katerih se je osnoval dvalizem in ktere je izdelal Deak s svojim velikim in malim odborom, res ni predložila dunajska vlada državnemu zboru kot navadno vladino predlogo; o ne! zgodilo se je vse kaj drugega: Deakovi članki so se enostransko izvršili med krono in ogerskim parlamentom, kjer se je Beust res prav tako obnašal kot vnanji minister, namreč tako, kakor da bi Avstrija s kako tujo državo zvezo sklepala. Potem se je sklenjena in s prisego potrjena zveza spravila kot „fait accompli“ (kot pribita stvar) v dunajski državni zbor, kteremu ni bilo nič drugega mogoče, ako ni hotel Ogorskemu kraljestvu napovedati vojske, kakor to, da je oktroirano mu zvezo potrdil. Ali se je mar že pozabila ona beseda „Zwangslage“ (silstvo), ki je bila tudi v ustih vseh današnjih ustavovercev? Ceski glavni (fundamentalni) članki pa bi se še ne smeli kot prava vladna predloga, namreč kot predlog vlade same prinesiti v državni zbor, to je, predložiti se mu v sklepanje! A vendar ima česka dežela ravno tisto pravo kot ogerska, — a vendar so Čehi v svojih glavnih člankih na koristi in pravice drugih kraljestev in dežel in cele države mnogo bolj lojalno in z veliko večimi lastnimi žrtvami ozir jemali, nego Magjari v svojem Deakovem elaboratu!

Kriza je huda, a ne zavoljo ministrov, temveč zavoljo narodov. Avstrijski narodi stojé zdaj dvema strankama nasproti: Deakovski (magjarski) in decembrovski (nemčurski) stranki, ktere hočete v dozdevni prid, pa v mnogoterem nasprotju, vsaka svojemu narodu vse druge národe žrtovati. Beust in Andrassy sta besednika in agenta teh dveh strank; — Hohenwart govori in dela za národe. Če le v Avstriji narava sama vsa že ni narobe, potem mora Hohenwart zmagati. Pa če bi tudi padel, národi ostanejo!

Cesko. — Velika nevolja zoper Beusta in Andrassy-a se razlega po vseh okrajnah slovanskih našega kraljestva. Kakor blisk z jasnega neba nas je udarila novica, da naše pogajanje je brez vspeha ostalo, kajti popolnoma gotovi smo bili tega. Al to ni potrló našega poguma; naša moč ostane skala, ktere ne razruši noben vihar, nobena sila. Mi zaupamo Hohenwartu in njegovi sistemi; to mu bodo zaupnice kazale, ki mu doidejo od vsake večje občine.

Ogersko. — Andrassy, ki se je drznil vtikati se v avstrijske zadeve, je že iz lastnega deželnega zbora dobil dva resna opomina, kajti dva poslanca levičnika Helfi in Tisza sta stavila interpelacijo do njega: kako to, da se on meša v zadeve avstrijske, ki Ogromnič mar niso? — ali ne vé, da imajo zdaj tudi avstrijski ministri pravico se vtikati v ogerske zadeve? — Hrvati in vsi drugi nemagjarski narodi ogerske krone pa so sedaj prav natanko zvedeli, kaj imajo pričakovati od Andrassy-a in Deakovcev vseh; sedaj lahko vedó, kakošno podobo bode imela revizija ogerske ustave.

Najnovejše. Ravnokar došli dunajski vladni časnik naznanja, da je Nj. Veličanstvo 30. oktobra sprejelo odpoved ministra Hohenwarta, Schäffle-a, Habietineka in Jirečeka, ministru Holzgethanu pa nalog dalo, naj osnuje novo ministerstvo; dosedanji načelniki ministerskih uradnij pa naj opravljajo službo ministersko tako dolgo, da so izvoljeni novi ministri.

Denarni zapisnik Matice slovenske.

Pri XXII. odborovi skupščini so bili v Matico sprejeti naslednji udje.

(Dalje.)

Za 1871. leto:

Gospod Andrejčič J., pisar	} v Tominu.
„ Devetak Anton, dijak	
Gospica Fišer Albertina	
Gospod Gabršček Andrej, posestnik	
„ Kogej Peter, učitelj	
„ Luznik Janez, posestnik	
„ Štrukelj Miha, pisar	
„ Vogou Tone, pisar	
„ Zarli France, c. k. kancelist	
„ Medic o. Kalist, frančiškan v Ljubljani.	
„ Bizavičar o. Jožef, frančiškan v Ljubljani.	
„ Drašček Andrej, posestnik v Kanalu.	
„ Golja Jožef, vikarij v Lomu.	
„ Žnidarčič Andrej, vikarij v Banjščici sv. Duha.	
„ Meglič Šimen, podučitelj v Planini.	
„Sokol“, društvo telovadno v Planini.	} v Gorici.
Gospod Vestenek Jul. dr., vitez, okr. komisar v Ljubljani.	
„ Žitnik Šimen, c. k. kancelist v Planini.	
„ Cilenšek Blaž, kaplan v Trbovljah.	
„ Sevnik V., svetovalec kr. župn. sodnije v Varaždinu.	
„ Šviglin Janko, kr. javni bilježnik v Varaždinu.	
„ dr. Križan Jožef, gimn. profesor v Varaždinu.	
„ Gregorič Anton, gimn. dijak	
„ Marušič Jožef, vodja v mladenškem semenišču	
„ Moc Jožef, nadučitelj učiteljsk. izobraževališča	
„ Schaffenhauer France, c. k. gimn. vodja	
„ Žnidarčič Andrej, gimnazijalec	
„ Horvat Matija, pravoslav v Oseku.	
„ Zakotnik Jožef, kaplan v Podgradu.	
„ Dolinšek Blaž, kaplan v Frankoljah.	
„ Vavtižar Luka, župnik v Čačah.	
„ Jenko Štefan, duh. pomočnik v Jelšanah.	
„ Beniger Tone, trgovec v Jelšanah.	
„ Škrjan Rok, učitelj na Kalobji.	
„ Makarovič Ivan, krčmar v Avcí.	
„ Perič France, učitelj v Ročinji.	
„ Božič Anton, provizor v Otelici.	
Slavna „Vendija“, društvo v Gradcu.	
Gospod Kitak France, bogoslovec v Gradcu.	
„ Kukovec Vatroslav, bogoslovec v Gradcu.	

(Dalje prihodnjič.)

Žitna cena

v Ljubljani 28. oktobra 1871.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 6 fl. 60. — banaške 7 fl. 20. — turšice 4 fl. 60. — soršice 4 fl. 60. — rži 3 fl. 20. — ječmena 3 fl. 20. — prosa 3 fl. 40. — ajde 3 fl. 20. — ovsa 1 fl. 80. — Krompir 2 fl. 10.

Žitna cena

v Kranji 30. oktobra 1871.

Vagán pšenice 6 fl. 70. — rži 4 fl. 66. — ječmena 3 fl. —. — ovsa 2 fl. —. — soršice 5 fl. —. — ajde 3 fl. 60. — prosa 4 fl. 50. — krompirja 2 fl. —. — fižola 5 fl. 44.

Kursi na Dunaji 31. oktobra.

5% metaliki 58 fl. 10 kr. Ažijo srebra 117 fl. 50 kr.
Narodno posojilo 68 fl. 20 kr. Napoleondori 9 fl. 36 kr.